

Frank Zappa, 1968:
“We’re only in it for the money”

Luuk Mur

“Er moet een eind komen aan de groeiende geldstroom richting top, over de ruggen van de zorgmedewerkers”. En “Op geld beluste manager hoort niet in de zorg” Deze uitspraken, opgetekend uit de mond van de woordvoerder van de zorgvakbonden De Unie en NU’91, zijn te lezen in Trouw 11-10-2008. Beide vakbonden zijn de topsalarissen van zorgmanagers meer dan zat. Ze hebben het voornemen een “werknemerswaakhond”instellen.

Heren en

Tot nu toe dachten we dat “naming and blaming” een dempende werking zou hebben op de salarissen van bestuurders, maar niets is minder waar. Zodra bekend wordt dat ergens een bestuurder nog meer verdient, dan wordt dit als nieuwe norm genomen.

Nietzsche onderscheidde twee soorten mensen: Heren en Slaven. De Heren voelen zich verheven, de leider, de elite, de bovenliggende partij, de Winnaar. De Winnaar ziet zichzelf als een beter mens in vergelijking tot het grauwe volk. Hij is blij met zichzelf, vindt zichzelf groots, intelligent, moedig, superieur. En dat moet vanzelfsprekend beloond worden. Het motto is: “the winner takes it all”. De Winnaar ziet de ander als zwakker, minder van belang, niet de moeite waard. Het is vanzelfsprekend dat de onderliggende klasse veel minder verdient, minder voorrechten heeft en de boel draaiende houdt.

.....en Slaven

De Slaven vormen de onderliggende klasse van werkers en hebben een andere mentaliteit. Hun motto is “doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg”. Verdacht is degene die zich verheft uit de kudde. De Slaven voelen afgunst, vijandschap, verontwaardiging naar de buitenwereld. Wordt iemand uit de kudde aangevallen, bijvoorbeeld na het maken van een ernstige fout, dan krijgt de aanvaller de gehele kudde over zich heen. Onderling geldt de code van solidariteit, aardig zijn voor elkaar, elkaar verdedigen, tenminste zolang je je als kuddedier gedraagt.

De Slaven zijn de uitvoerende hulpverleners. Zij klokkken hun aanwezigheid, nemen genoeg met een CAO loon. Ook al wordt meer dan 2/3 van de tijd doorgebracht met het invullen van formulieren, de kudde graast door, totdat de pensioengerechtigde leeftijd bereikt is.

Elite en kudde

De Heren, het Old Boys Network, zijn geprivilegieerd. Zij komen en gaan wanneer het hen uitkomt, verdienen veel meer dan de CAO aankan. Hebben daarnaast nog een riante onkostenvergoeding voor de auto, het afbreukrisico en hun pensioen.

Hoewel de kudde jaloers is op de elite, laten zij hier op het werk weinig van merken. In de kudde tref je weinig moed aan. Uitzonderlijkheid wordt niet gewaardeerd en risicovermijding is het hoogste doel. Bestuurders hebben zichzelf onzichtbaar gemaakt. Zijn geworden tot een abstractie.

Soms ziet de kudde ze lopen in verkeerde pakken richting hun verkeerde auto’s. Voor de rest merkt de kudde er weinig van ofwel ze laten er weinig van merken.

Onopgemerkt heeft de elite de positie, die het in de jaren zestig en zeventig grotendeels was kwijtgeraakt, weer ingenomen. Had de elite vroeger vaak een nauwe relatie met de maatschappij, via de kerk of goede doelen, tegenwoordig is de elite alleen nog met zichzelf bezig en met het verdienen van zoveel mogelijk geld in zo’n kort mogelijke tijd. Ze hebben zichzelf volledig aangepast aan het hedendaagse superkapitalisme.

Manage(de)ment

De leiding over de kudde is door de Raad van Bestuur gedelegeerd aan directeuren en locatiemanagers, ondersteund door middenmanagers. Veel managers zijn afkomstig uit de kudde en

vielen daar op, omdat ze goed in het systeem pasten en eeltige ellebogen hadden. De managers doen er alles aan om hun positie te behouden en te versterken en zijn dus uiterst loyale dienaren. Hun staat een scala van middelen ter beschikking, zoals beoordelingsgesprekken, protocollen en registratie van alles en nog wat. Mocht het management de bestuurders toch niet voldoende uit de problemen kunnen houden, dan is er altijd nog het leger van interim-managers, dat te hulp geroepen kan worden. De interimmers mogen vervolgens een half jaar of langer mee graaien, maar dan doen zij ook wat er gezegd wordt.

Hulpverleners

Hulpverleners zijn onderhevig aan veel kritiek. Het publiek begrijpt niet waarom de politie, de thuiszorg, de jeugdhulpverlening, de gezondheidszorg en de reclassering zo bureaucratisch functioneert. Op de vele kritiek wordt gereageerd op een wijze die kenmerkend is. De kudde is onderling solidair, verdedigt elkaar waar geen verdediging mogelijk is, wantrouwend naar de buitenwereld, probeert risicogedrag te vermijden, verschuilt zich achter het teamstandpunt, overlegt nog eens en zit de tijd uit. Protocollen worden nauwgezet gevolgd om criticasters op voorhand de mond te snoeren.

Ook al vallen er doden door het niet ingrijpen van de hulpverlening, er kan altijd worden gewezen op het juist uitvoeren van de opgedragen taak. Mocht er toch iets ernstigs misgaan en de nieuwsmedia halen, dan toont de bestuursvoorzitter zich ernstig geschokt over het incident en kondigt een reorganisatie aan.

De kudde drijft.....

De kudde graast door. Op feestjes en bij de visboer beklagt de kudde zich over de regeldruk op hun werk. Maar de visboer kan het niet helpen dat je als een dode vis meedrijft. In Nederland geloven vele predikanten al lang niet meer in God, maar 's zondags staan zij wel weer op de preekstoel. Net zoals veel hulpverleners al lang geen enkele inspiratie en passie meer voelen voor hun werk, maar geen andere keuze denken te hebben dan de formulieren te blijven invullen. Het is tenslotte best een redelijke manier om de werkdag door te komen. De planbaarheid is groot, het is duidelijk wat er van je verwacht wordt en je wordt er niet heel moe van.

Zo is er toch nog een overeenkomst tussen de elite en de kudde: they're only in it for the money.

Hoopvol

Volgens de vakbonden is de maat nu vol en de tijd rijp voor een omslag. Het is de bedoeling dat het geld dat nu naar de top vloeit, teruggaat naar het personeel in de vorm van opleidingen. Managers moeten gewoon, net zoals de rest van het personeel, volgens de CAO worden ingeschaald op hun competenties, aldus de woordvoerder van de vakband. Hulpverleners, grijp uw kans.